

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365
4100 AJ Culemborg
tel: 0345-512710
fax: 0345-519849
www.buwa.nl

Multi Vastgoed bv
de heer E. van Wijngaarden
Hanzeweg 16
2803 MC Gouda

datum: 7 oktober 2010
ons kenmerk: 10-297/10.08040/FloBr
uw kenmerk: brief met kenmerk mobpicp6667
auteur: F.L.A. Brekelmans
projectleider: F.L.A. Brekelmans
status: concept

Notitie Vleermuizen Groeneweg Utrecht

Inleiding

Aanleiding

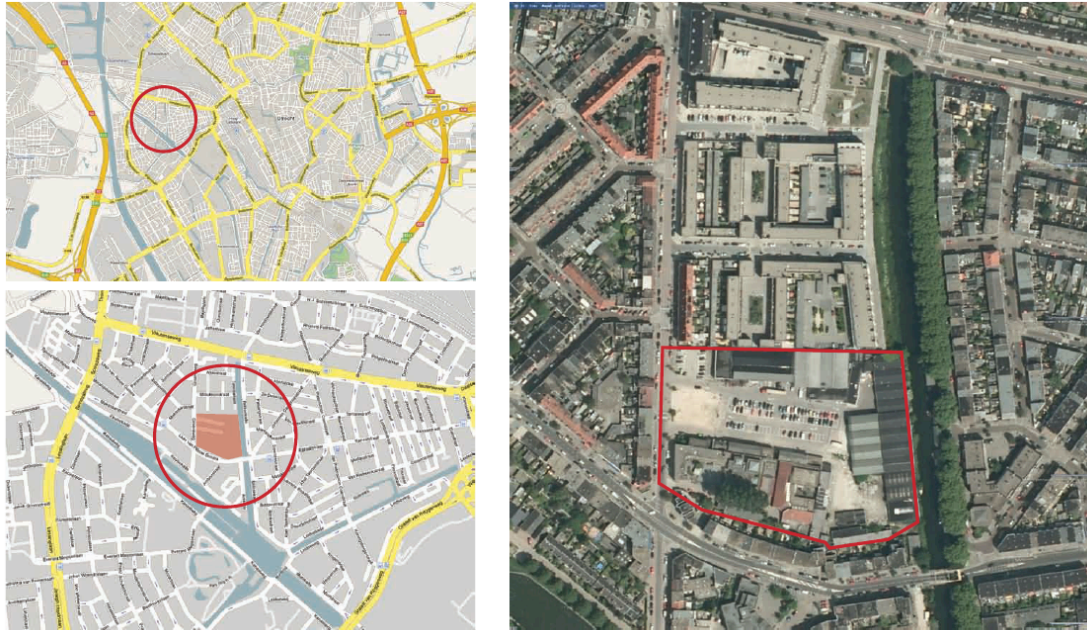
Multi Vastgoed bv is voornemens om aan de Groeneweg te Utrecht nieuwbouw te realiseren. De bestaande situatie wordt daartoe heringericht, waarbij aanwezige bebouwing wordt gesloopt. Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

In dat kader is door Bureau Waardenburg in 2006 een quickscan uitgevoerd (Boddeke 2006). Op deze quickscan is in 2009 een aanvulling gekomen (Smit 2009). Hierbij is geconcludeerd dat nader onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied nodig is. Dit onderzoek is in 2010 in opdracht van Multi Vastgoed bv door Bureau Waardenburg uitgevoerd. In voorliggende notitie wordt het resultaat van het nader onderzoek naar vleermuizen toegelicht.

Beknopte omschrijving ingreep en plangebied

Het plangebied bevindt zich in binnen de bebouwde kom van Utrecht in de wijk Lombok (Figuur 1); het gebied ligt tussen de Groeneweg en de Oude rijn. Het omvat twee oudere (eind 19e eeuw begin 20ste eeuw) gebouwen: een verhuurd woonhuis en een gekraakt voormalig bedrijfsgebouw, de winkel 'Tropical', enkele vervallen garageblokken, een leegstaande meubelhal, een oosterse groentewinkel en een supermarkt. Het terrein is geheel verhard. De bebouwing zal gefaseerd gesloopt worden waarbij eerst de oudere gebouwen, Tropical, de garageblokken en de meubelhal worden gesloopt. Op de vrijgekomen plaats zullen nieuwe winkelpanden gebouwd worden. Vervolgens verhuizen de groentewinkel en de supermarkt hier naar toe. De huidige winkelpanden zullen dan gesloopt worden.

Voor een uitgebreide toelichting op de ingreep en het plan wordt verwezen naar het Masterplan A, Groeneweg Utrecht, van Multi Vastgoed bv, AM Wonen bv en T+T Design bv d.d. 23 april 2009.

Figuur 1. Ligging van het plangebied in Utrecht (links) en begrenzing van het plangebied (rood omlijnd, rechts). bron: Masterplan A, Groeneweg Utrecht, van Multi Vastgoed bv, AM Wonen bv en T+T Design bv d.d. 23 april 2009.

Methodiek

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het Protocol Vleermuisonderzoek d.d. 2 april 2009, opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van gebieden voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen ten dienste van ontheffingaanvragen voor de Flora en Faunawet. Het is een hulpmiddel voor deskundige vleermuisonderzoekers en de beoordelaars van vleermuisonderzoek om te bepalen wat een juridisch redelijke onderzoeksinspanning is voor een specifieke locatie.

In tabel 1.2 staan de bezoekdata van het veldwerk weergegeven. Per bezoek is aangegeven of het ochtend- of avondbezoek betrof, de weersomstandigheden en de naam van de betreffende inventariseerder(s). Een avondbezoek vindt plaats tussen zonsondergang en middernacht, een ochtendbezoek tussen één tot twee uur voor zonsopkomst en een half uur na zonsopkomst. Tijdens het eerste avondbezoek op 20 mei zijn tevens de vogels met jaarrond beschermde nestplaats (gierzwaluw, huismus) meegenomen. Daarnaast zijn eventuele waarnemingen van andere (strikt) beschermde soorten meegenomen.

Tabel 1. Bezoekdata en omstandigheden van het veldwerk in 2010.

datum	dagdeel	weer	inventariseerder
7 juni 2010	avond	18°C., wind 0, droog	F. Brekelmans
28 juni 2010	ochtend	12°C, droog	F. Brekelmans
15 juli 2010	ochtend	15°C, droog	F. Brekelmans
19 augustus 2010	avond	16°C., wind 1, droog	F. Brekelmans
20 september 2010	avond	13°C., wind 0, wisselvallig	F. Brekelmans

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van batdetectors van het type Petterson D240x. Met deze batdetector kunnen de meeste in Nederland voorkomende vleermuizen in het veld tot op

soort worden gedetermineerd. De time-expansion (TE) functie van de Pettersson D240x geeft de mogelijkheid opgenomen geluiden (max 3,7 seconden) in situ en al dan niet vertraagd terug te horen. Geluiden van vleermuizen die niet in het veld tot op soort konden worden gedetermineerd, zijn opgenomen met een Edirol R-09 opname-apparaat en achteraf geanalyseerd met het computerprogramma Batsound.

Resultaten

In het onderzoeksgebied is het voorkomen vastgesteld van één soort vleermuis, de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Net buiten het plangebied zijn tevens laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) vastgesteld. Per soort wordt ingegaan op de functie van het plangebied.

gewone dwergvleermuis

verblijfplaatsen

De bebouwing in het plangebied biedt voldoende mogelijkheden voor verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Vooral het uit bakstenen opgetrokken gebouw aan de zuidzijde van het plangebied biedt door de vele inkruipmogelijkheden en ruimten achter beplating, dakbeschot e.d. mogelijkheden voor vleermuizen.

De gewone dwergvleermuis is bij elk bezoek in het plangebied waargenomen. Het betrof telkens een enkel exemplaar of hooguit twee dieren die op enig moment in het gebied aanwezig waren. Indicaties voor de aanwezigheid van een verblijfplaats zijn niet verkregen. Dergelijke indicaties zijn bijvoorbeeld de aanwezigheid van vleermuizen vroeg op de avond of tot laat in de ochtend, zwermende dieren in de nacht of ochtend of baltsroepende dieren en sociale (roep)activiteit. In de ochtend van 28 juni is vastgesteld dat een gewone dwergvleermuis een pand aan de Ambonstraat (2), net buiten het plangebied, binnenvloog. Dit betrof een enkele exemplaar, hier is geen sprake van een kolonie.

In de nazomer zijn in de omgeving van het plangebied territoriale dwergvleermuizen waargenomen. Dit zijn vleermuizen die frequent roepjes met een toonhoogte van 20 kHz laten horen. Deze activiteit wordt opgevat als balts; het betreffen mannetjes die een territorium bezetten en vrouwtjes lokken. Baltsende dieren zijn waargenomen bij de kruising van de Celebesstraat met de Groeneweg en op de hoek van de Bilitonkade en Johannes Camphuysstraat. Deze dieren hebben vertoonden geen binding met het plangebied.

De gewone dwergvleermuis is een in Utrecht algemeen voorkomende soort. De soort komt verspreid en overal in de stad voor. In en rond het plangebied (de buurten Lombok) is gedurende het onderzoek weinig activiteit van de gewone dwergvleermuis waargenomen. In vergelijking met andere buurten in Utrecht behoort het tot de minst belangrijke voor de gewone dwergvleermuis. De nabijgelegen buurten Nieuwe Engeland, Majella en Oog-in-Al zijn van groter belang als leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied).

foerageergebied

Binnen het plangebied is zeer beperkt geschikt foerageergebied voor vleermuizen aanwezig. Foeragerende dieren (1-2) zijn alleen waargenomen rond de grote populieren aan de zuidzijde van het plangebied en boven de Oude Rijn (tot 3 ex.). Boven de Oude Rijn is gedurende de hele avond of ochtend foerageeractiviteit vastgesteld. Kort foeragerende dieren en passerende dieren zijn incidenteel waargenomen boven de verharde binnenplaatsen. Het plangebied heeft

daarmee een zeer beperkt belang (op stadsniveau) als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis.

vliegroute

Gewone dwergvleermuizen zijn op verschillende locaties passerend waargenomen. Het betroffen in alle gevallen individuele exemplaren, die langs gevels vlogen. Van een vliegroute van meerdere dieren in het plangebied is geen sprake.

laatvlieger

De laatvlieger is éénmalig, net buiten het plangebied waargenomen. Het betrof een individueel exemplaar dat kortstondig foerageerde boven de Oude Rijn ten zuiden van de Ouderijnbrug op 19 september. De laatvlieger is een in Utrecht vrij zeldzame soort, die voornamelijk in de stadsrand voorkomt. De aanwezigheid van laatvliegers in het najaar tot in het centrum van Utrecht is een indicatie dat de soort overwintert in de stad. De laatvlieger heeft geen binding met het plangebied.

ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is éénmalig in het plangebied waargenomen, op 20 september. Het betrof een foeragerend dier boven de Oude Rijn, ter hoogte van de Ouderijnbrug. Het dier vertoonde geen baltsgedrag en heeft geen binding met het plangebied.

Effecten

gewone dwergvleermuis

De functie van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis is zeer beperkt. Gebruik van de bebouwing in het plangebied in 2010 kon niet worden vastgesteld, zwermende of uitvliegende dieren zijn niet waargenomen. Mede gelet op de zeer lage dichtheid van foeragerende of rondvliegende gewone dwergvleermuizen in en rond het plangebied kan aanwezigheid van een kraamkolonie of massa-overwinteringsverblijf in 2010 worden uitgesloten. Zelfs boven de Oude Rijn zijn, gelet op de kwaliteit van deze groenstructuur in stedelijk gebied, relatief weinig foeraerende vleermuizen waargenomen. Baltsroepende dieren zijn niet waargenomen binnen het plangebied, dus ook een paarverblijf kan worden uitgesloten. Hooguit verblijft een individueel exemplaar gedurende korte of langere periode op enig moment in het plangebied.

Sloop van de bebouwing of het verwijderen van de beplanting leidt niet tot negatieve effecten op de lokaal (Lombok en omgeving) voorkomende groep dwergvleermuizen. Sloop van bebouwing heeft hooguit effect op een, al dan niet tijdelijk, individueel verblijvende vleermuis. De gunstige staat van instandhouding is niet in het geding.

laatvlieger

Het plangebied heeft geen functie voor de laatvlieger. Negatieve effecten op de laatvlieger kunnen worden uitgesloten.

ruige dwergvleermuis

Het plangebied heeft geen functie voor de ruige dwergvleermuis. Negatieve effecten op de ruige dwergvleermuis kunnen worden uitgesloten.

algemeen

De Oude Rijn heeft een functie als foerageergebied en mogelijk vliegroute voor diverse soorten vleermuizen. Op basis van het plan kon niet worden vastgesteld in hoeverre de situatie aan de Oude Rijn veranderd, specifiek met betrekking tot verlichting. Het is van belang geen verlichting aan te brengen langs de Oude Rijn, aangezien dit kan leiden tot een verslechtering van de situatie voor vleermuizen.

De nieuwe inrichting van het gebied biedt kansen voor vleermuizen. Het totale aanbod van (potentieel geschikte) verblijfplaatsen neemt als gevolg van het project toe. Tevens wordt meer groen aangelegd. Dit is positief voor het aanbod van prooidieren, waardoor het belang van het gebied voor vleermuizen kan toenemen. Daarvoor worden onder 'Aanbevelingen' enkele voorzetten gedaan.

Conclusie

In en rond het onderzoeksgebied zijn drie soorten vleermuizen vastgesteld (Tabel 2). Het onderzoeksgebied heeft geen functie als belangrijk foerageergebied, vliegroute van groot belang of voortplantings- en of vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. De ingreep leidt niet tot overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet met betrekking tot vleermuizen.

De Oude Rijn heeft een functie als foerageergebied en mogelijk vliegroute voor verschillende soorten vleermuizen. Hoewel de Oude Rijn buiten het plangebied ligt, kan sprake zijn van aantasting van deze functie indien vanuit het plangebied versturende werking uitgaat, specifiek verlichting. Het is dan ook van groot belang om de oeverzone en de Oude Rijn niet te verlichten.

Tabel 2. Waargenomen vleermuizen in en rond het plangebied, de functie van het plangebied en overtreding van verbodsbepalingen.

soort	functie	overtreding verbodsbepalingen
gewone dwervleermuis	foerageergebied voor 1-2 ex	geen
ruige dwergvleermuis	geen	geen
laatvlieger	geen	geen

Aanbevelingen

Het plangebied heeft momenteel een zeer beperkte betekenis voor vleermuizen, maar ook voor andere soorten. Gelet op het feit dat veel soorten flora en fauna en natuur in het algemeen onder druk staan in stedelijk gebied, wordt het volgende aanbevolen:

- maak bij aanplant zo veel mogelijk gebruik van inheemse en autochtone planten, bomen en struiken. Denk hierbij aan soorten als zomereik, gewone es, gladde of ruwe iep en zomerlinde (of Hollandse linde);
- maak gebruik van inbouwnestkasten –en verblijfplaatsen voor vogels en vleermuizen. Zie voor aanbod en mogelijkheden bijvoorbeeld www.waveka.nl;
- de Oude Rijn is een belangrijke en waardevolle groenstructuur in het stedelijk gebied van Utrecht. Deze structuur kan verder versterkt worden door aanleg van een natuurvriendelijke oever en natuurvriendelijk beheer van de oeverzone. Het doortrekken van de natuurvriendelijke oever langs de Tanimarkade is daarvan een voorbeeld.

Literatuur

Boddeke, P.H.N., 2006. Notitie bevindingen veldbezoek Groeneweg, Utrecht. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.

Smit, G.F.J., 2009. Brief met kenmerk 06-008/09.02767/GerSm. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met de heer F. Brekelmans.

Akkoord voor uitgave:

E.J.F. de Boer
Teamleider

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Multi Vastgoed bv

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.